

*Milovala som
Ludovíta Štúra*
Nepriiznaná

MOTÝL

Michaela Ella Hajduková

Nepriznaná

Copyright © Michaela Ella Hajduková 2017
Design © Motýľ design 2017
Cover photo © Lee Avison / Trevillion images
Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2017

ISBN: 978-80-8164-123-7

Nepriznaná

Michaela Ella Hajduková

VYDAVATELSTVO MOTÝL

Cor unum et anima una

*„Aj mne v Arkádii prvý deň zablysol,
aj mne príroda radosť v žití
prisahala pri povití,
lenže čas rýchly slzy z očí vytisol.“*

Zápis v Adelinom pamätníku z 22. apríla 1852 vo Viedni od E. Štúra

„Brat môj drahý!

*Pravdivo si posúdil tú, ktorá plná lásky k nám nás opustila,
a srdce moje už i tak na všetky strany rozkrvácané odchodom
svojím mocne ranila.“*

Z listu E. Štúra J. M. Hurbanovi po Adelinej smrti

„Cez tento hrob sa už neprenesiem.“

Veta, ktorú vraj vyslovil Štúr nad Adeliným hrobom

Pod'akovanie

Rada by som vyjadrila hlbokú vďaku všetkým, ktorí mi ako-koľvek pomohli pri tvorbe tejto knihy. Janke Pronskej za slová, ktorými posunula môj nápad napísať tento príbeh k tomu, že som ho skutočne písať začala. Lucii Súkeníkovej, Zuzane Porubčanovej a Katke Franekovej za veľmi dôležité informácie zo sveta našich zvykov a tradícií. Pani Tatiane Figurovej za niekoľko podstatných informácií týkajúcich sa rodiny Ostrolúckych, bez ktorých by som niektoré časti príbehu nenapísala. Brende Monique Schiffer za lúštenie listov písaných kurentom a pomoc pri hľadaní informácií v starých rodokmeňoch a elektronických archívoch. Sandre Sabolčákovej, Monike Wurm, Jane Nižnej Nguyen a Monike Maruňákovej za čítanie rukopisu a všetky ich cenné rady a pripomienky k nemu. Pani Jane Turčíkovej za jej vedomosti z histórie a kontrolu rukopisu. Alenke Závockej a Mirke Slejzákovej za požičanie skutočne dôležitých kníh, bez ktorých by som nemala všetky dôležité informácie o Zemianskom Podhradí a tiež o šľachtickom rode Ostrolúckych.

A napokon, tak ako vždy, môjmu milovanému manželovi Andymu za jeho nekonečnú lásku a trpezlivosť so mnou a s mojím písaním.

Predslov

Keď som dostala nápad napísať knihu o časti života Adely Ostrolúckej (doma ju volali Etelka), dlho som uvažovala nad tým, či do toho ísť. Na začiatok som si preštudovala mnohé články na internete – rozhovory s historikmi a inými odborníkmi – a nakoniec som sa rozhodla, že to skúsim. Všeobecný názor totiž je, že Adela je akoby v Ľudovítovom tieni. Myslím si, že toto miesto jej bolo pridelené neprávom. Jednak preto, lebo bola mimoriadna a výnimočná žena svojej doby, a jednak preto, lebo ak by nebolo Ostrolúckych, ktorí Ľudovítovi Štúrovi pomáhali, nedostal by sa ani len do Uhorského snemu a naše dejiny by boli bez neho celkom iné, ako sú.

Zaobstarala som si teda dostupnú literatúru a navštívila niekoľko miest, ktoré s Adelou úzko súvisia. Na tomto mieste sa chcem veľmi pekne poďakovať starostovi obce Ostrá Lúka Mgr. Jurajovi Jelokovi za to, že som si mohla pozrieť kaštieľ, v ktorom Adela žila a ktorý je inak pre verejnosť stále zatvorený. Tiež som navštívila Zvolen a pozrela si v Lesníckom a drevárskom múzeu dlhodobú výstavu venovanú rodine Ostrolúckych a Ľudovítovi Štúrovi. Odporúčam pozrieť si ju.

Na jednej strane, bolo ťažké písať o Adele, lebo takmer všetko, čo som sa kde o nej dočítala, súviselo so Štúrom. Napríklad ani na internete sa nenachádza jeden jediný článok, ktorý by bol iba o nej. Všetky hovoria o nej aj o Ľudovítovi. O láske, platonickú lásku, nenaplnenú lásku, jednostrannú lásku, prípadne lásku vôbec nespomínajú. Pritom samotná Adela Ostrolúcka by si určite zaslúžila viac pozornosti. Na to obdobie, na polovicu devätnásteho storočia, bola mimoriadne vzdelaná, inteligentná a rozhladená žena. Dokonale ovládala

niekoľko rečí: maďarčinu, nemčinu, angličtinu, francúzštinu, latinčinu, gréčtinu, taliančinu, neskôr slovenčinu a poľštinu. Anglický jazyk vedela tak dobre, že prekladala *i reči povedané na krajinskom zhromaždení, vzbudzujúc obdiv učiteľa tejto reči svojou zbehlosťou v jemnostiach jazyka politického*. Rozumela sa politike, umeniu, literatúre. Vynikajúco hrala na klavíri, bola žiačkou Ferencu Erkela, operného skladateľa, ktorý zložil maďarskú národnú hymnu. Bola skutočne výnimočnou ženou svojej doby.

História nepodporuje tézu o vzťahu medzi Adelou a Štúrom, ktorá sa vytvorila. No hovorí sa, že bez vetra sa ani lístok nepohne. V každom prípade je však pravdou, že neexistuje nijaký dôkaz, ktorý by hovoril v prospech vzťahu. Mnohí historici radi pracujú iba s dôkazmi a faktami, ale ak na niečo nemajú dôkaz, jednoducho to neexistovalo. Ibaže veľmi často sa stáva, že o mnohých udalostiach z minulosti sme mali presný obraz, ktorý sa rokmi a pod vplyvom nových dôkazov úplne rozpadol.

Čo ak teda existujú, len ich ešte nikto neobjavil? Alebo si niekto, naopak, dal záležať, aby sa nedostali von.

Nemám v úmysle prepisovať históriu. Netvrdím, že sa udalosti stali tak, ako ich opisujem. Nemuseli, ale mohli sa. Mne ruky nezáväzujú dôkazy a fakty, a preto sa môžem dať viesť náznakmi a čítať medzi riadkami.

Tak či onak, Adela Ostrolúcka a Ľudovít Štúr patria dávno dejinám a svoje tajomstvá si vzali so sebou do hrobu.

A možno to presne takto chceli.

1. část

Prízrak

Prológ

Vôbec sa mi nepáčilo, kam sa uberal náš rozhovor. Nechcela som na to myslieť, ale odkedy bol tu a ja som nemohla písať, čoraz viac som sa dostávala do reality. Do tej, na ktorú som chcela zabudnúť. Pripomínal mi ju, hoci to nevedel. Každou vetou ma posúval bližšie k spomienkam, ktoré som túžila vymazať. Preto som sa po tej ďalšej už neudržala.

„Možno by ste nemali pre to zavrňovať celé mužské pokolenie.“

„Oh, že to hovoríte práve vy! Veď vo vašom živote boli len dve ženy! A obe ste zavrhli!“

Jeho pohľad ma zarazil. Možno som to prehnela.

„Prepáčte,“ povedal očividne sarkasticky. „Zabudol som, že ste odborníčka na môj život. Všetko viete najlepšie, veď tak to predsa napísali!“

„Nemáte pravdu,“ skočila som mu do reči. „Čo si myslíte, prečo sa skrývam za pseudonym a píšem? Lebo mám množstvo domnienok a pocitov, na ktorých nemôžem postaviť serióznu vedeckú prácu.“

„A čo teda vravia vaše domnienky?“ zadíval sa na mňa vážnym pohľadom, ktorý som neznášala. Mala som pocit, že ma chce prepáliť a prečítať si moje myšlienky. Nikdy som nepochybovala, že mu pomohol pri mnohých rozhovoroch a prejavoch. Určite často nemusel ani ústa otvoriť, stačilo, keď sa pozrel na človeka svojím hypnotizujúcim pohľadom.

Vzdychla som. „Naozaj to chcete vedieť?“

Prikývol. Nespustil zo mňa pohľad.

„Myslím si, že ste niečo urobili. Obrovskú chybu, ktorú si vyčítate, lebo vám priniesla veľkú bolesť. Preto neviete nájsť pokoj.“

Nechcela som to pred ním priznať, tak prečo som to, preboha, urobila?! Možno to však bude na niečo dobré. Možno sa znova rozplynie a už sa neobjaví. Ja budem ďalej písať, hoc aj o inom, a žiť svoj uzavretý pokojný život.

Ibaže on potom otvoril ústa a povedal: „Dejiny vidia len to, čo chcú, a čas zahladí všetky stopy. No svedomie a srdce neoklamem! Pravdivé sú vaše domnienky.“

Prešlo niekoľko sekúnd a ja som znova osamela.

1. kapitola

Koľko bolesti je človek schopn uniesť?

Ttu otázku som si kládla v ten deň niekoľkokrát. Prišla som na to, že asi veľa. Stále som tu aj napriek tomu, že som už sto ráz mala pocit, že sa rozpadnem, vybuchnem alebo jednoducho rozplyniem a bude po všetkom.

Ešte stále som tu. Moje telo draz pokope. Myslím na to aj teraz. Keď sedím na zemi v šatníku, nie som schopn naplniť tie škatule a urobiť hrub ciaru. Možno stále neverím, že sa to stalo. Možno stále čakám, že sa otvora dvere a...

A o?!

Hodiny na stene tikaju dalej. as bei a ja tu stále sedím, neschopn pohybu, len myšlienok. Zamraila som sa. ím to je, že aj keď má človek pocit, že nevládze ani len vstať, môže myslieť. To nestojí ni! Myšlienky plynu, sku, buracaju v hlave ako prílivové vlny a my s tým nemôžeme urobiť absolútne ni.

Je uplne jedno, o nás bolí aj ako veľmi. Mysleť pracuje neuvavne až do posledného ndychu.

Vstala som, zhasla svetlo a zlostne zabuchla dvere.

Vrátila som sa do svojej pracovne a pevne som sa rozhodla dvere už neotvoriť. Zapla som pota. Ndych, vdych, ndych, vdych. Fajn. Nový život, nové meno, hrub ciara za minulosťou.

Pohľad mi padol doľava. Po celej stene sa tahali police plne kníh. Na jednej z polic som zahliadla aj tie svoje. Uľavilo sa mi. Znova som sa pozrela na monitor a preniesla sa do iného sveta, do iného roku aj iného života. Takého, ktorý tvorim ja a ktorý mám pod kontrolou.

Tu ma nemôže prekvapiť nič.
Ani smrť! Lebo aj tú mám pod kontrolou ja!

2. kapitola

Nemala som ani tušenia o tom, koľko je hodín. Ani ma to nezaujímalo. Keď som písala, svet nebol podstatný. A najmä teraz, keď som sa celou myslou upla na tento spisovateľský, aby som nemyslela na realitu. Sedela som za svojím pracovným stolom, okolo mňa boli porozkladané rôzne knihy, mapy a prefotené stránky z kroník. Dušou som však nebola tu.

Pred desiatimi rokmi, keď som napísala prvý historický román z obdobia Veľkej Moravy, som vedela, že som stratená a že to budem robiť aj ďalej. História ma lákala, volala už veľmi dávno. Vtedy, keď som sa rozhodla študovať dejepis. Napísala som zopár historických prác a vedeckých kníh, ale veľmi skoro mi došlo, že mi to stále nestačí.

História bola pre mňa ako pulzujúci organizmus s neznámymi cestami a kútmi, ktoré sa odhalia až časom. Neustále sa prichádza s novými objavmi, ktoré doslova prepisujú históriu a mažú základy, ktoré sme považovali za správne. Navyše, mala som množstvo otázok a nejasností, ktoré mi nevedel nikto zodpovedať. Odpovede zobrali so sebou dejiny a čas. Vzali ich so sebou do hrobu ľudia, ktorým patrili.

Keď som sa do toho pustila prvýkrát, zistila som, akú slobodu mi to dáva. Bolo to ako krídla, ktoré človeka donesú všade, kam len chce. Nemá hranice, ktorými ho zväzuje seriózne, na faktoch a dôkazoch postavené dielo.

K úplnému pokoju duše mi však chýbalo ešte jedno. Nové meno. Nemohla som tým istým podpisovať vedecké práce aj svoje slobodné písanie. A tak vznikla Daniela Dubnická. Bolo to meno, ktoré mi napadlo iba tak. K ničomu ma nepýtalo, nič mi nepripomínalo.

Keby som vtedy čo len tušila, že to meno a celý môj druhý slobodný svet sa o niekoľko rokov stanú mojou jedinou realitou. Mojím útočiskom a skrýšou pred svetom. Aj sebou samou.

Dopísala som vetu. Zrazu som nevedela pokračovať. Možno na to myslím už pridlho. Moja jedenásta kniha sa začala rodiť veľmi ťažko. Azda to bolo témou. Mračila som sa, znova brala do rúk knihy, listy z kroník a rozmýšľala. Hľadala som a čítala medzi riadkami. A napokon som sa rozhodla vymazať všetko, čo som vytvorila. Nepáčilo sa mi to. Nebolo to ono. Téma mi unikala ako hmla pomedzi prsty. Počas rokov som písala o všeličom a všelikom, ale toto sa mi ešte nestalo.

Postavila som sa a začala chodiť po izbe. Nepomohlo. Dívala som sa z diaľky na prázdnu plochu dokumentu a bola som v koncoch. Ako je to možné?

Pomaly vo mne začala narastať panika. Ak nebudem písať, ak nebudem myslou niekde úplne inde, budem nútená myslieť na to, čo túžim vymazať a na čo chcem zabudnúť.

Odrazu ma čosi prinútilo pozrieť sa von oknom. Jednu stenu v mojej pracovni zaberali veľké francúzske okná so záclonami až po zem. Pohla som sa, pohľad prilepený na okno. Čo to bolo? Niečo som zazrela. Alebo niekoho. Stál v záhrade a pozeral mojím smerom.

Pokrútila som hlavou. Vylúčené. Široko-ďaleko nie je žiadny dom, moja záhrada je oplotená, je to hlúposť. Kto by tam bol?

Otočila som sa a cez pracovňu som vošla do kuchyne, kde som si uvarila kávu. Znova som sa pokúšala myslieť na knihu, ktorú som sa snažila písať. Neviem vytvoriť ani len začiatok. Čo sa to so mnou deje?

Odrazu mi čosi napadlo. Dych sa mi zrýchlil, rýchlo som prešla späť do pracovne, otvorila som prudko dvere a bežala von. Zastala som medzi stromami, chytajúc dych a pozerajúc okolo seba, lebo topiaci sa aj slamky chytá.

„Prosím, ak si tu, daj mi znamenie. Akékoľvek,“ šepkala som zúfalo. Bezradne som sa dívala na všetky strany. Teraz som

nebola Danielou. Znova som bola myšlienkami s ním. Slzy mi mimovoľne stiekli po tvári. Je to príliš čerstvé. Ako otvorená rana. Páli, bolí a štípe!

Podlomili sa mi kolená, klesla som do trávy. „Nemohol si len tak odísť. Nemohol si ma tu nechať a ani sa nerozlúčiť!“ Tvár som si ukryla do dlaní a plakala som. Telom mi otriasal plač. Dlho utajovaný, pochovaný hlboko vo mne. Verila som, že sa vráti, že jedného dňa len tak vojde do dverí, akoby sa nebolo nič stalo. Keď som pochopila, že nepríde, želala som si, aby sa aspoň prišiel rozlúčiť. Neverím na duchov. Možno preto, lebo som nikdy nijakého nevidela. Je mi to však jedno. Dala by som všetko za to, aby sa vrátil aspoň na okamih, v akejkoľvek forme. Ešte raz vidieť jeho oči, počuť jeho hlas. Čo i len na krátky okamih!

Trvalo, kým som sa znova prinútila vstať a vrátiť sa do domu. Vliekla som sa však pomaly, zbierala som rozbité kúsky seba a snažila sa ich zlepíť dokopy.

Vo chvíli, keď som vošla späť do pracovne, som zbadala, že sa čosi zmenilo. Kráčala som pomedzi knihy a vydesene sa dívala na niečo, čomu som nerozumela. Publikácie, učebnice a študijné materiály boli otvorené na jednej konkrétnej strane. Všetky do jednej. Ležali všade okolo mňa. Na stole, na zemi, na stoličke i pohovke. A zo všetkých sa na mňa dívala tá istá tvár.

Šok zo mňa nestihol opadnúť, keď som si uvedomila, že na stole je na ďalšej otvorenej knihe položený papier. To, čo som na ňom zazrela, ma vystrašilo ešte omnoho viac. Písmo mi bolo povedomé, dokonca aj jazyk, podpis! Spoznala som úplne všetko.

*Añi ten kvet rodňja kraje
ñezreli, keď vedou,
añi tvor svoj ušlechťilí
do náručja ňestúlili,
keď uvedlí padou.*

Velislav